
**До 150-річчя від дня народження
Василя Стефаника**

УДК 821.161.2-32“18/19”(092):32]:070(436+439)“1895/1918”

**СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ
ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА В АВСТРІЙСЬКІЙ ПРЕСІ (1895–1918)**

Сергій Блавацький

*канд. наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник
відділу наукових досліджень української періодики Науково-дослідного
інституту пресознавства ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1354-8767>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2021-13\(29\)-1](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2021-13(29)-1)

Здійснено комплексне дослідження суспільно-політичної кампанії Василя Стефаника, висвітленої в австрійській періодиці. Наукова новизна нашої розвідки полягає в тому, що вперше в український (і зарубіжний) соціогуманітарний дискурс археографії, бібліографії та пресознавства введено нові, раніше не встановлені, іншомовні пресові публікації про життя, творчість та головно — громадсько-політичну діяльність Василя Стефаника. Вперше виявлено 72 пресові публікації зазначеного періоду, в яких згадано письменника. У статті використано якісні методи дослідження соціогуманітаристики, зокрема метод архівної та бібліографічної евристики; історичні методи, зокрема метод діахронного компаративного аналізу. Діахронний компаративний аналіз публікацій в австрійській пресі дав змогу з'ясувати, що найбільше уваги висвітленню суспільно-політичної діяльності Стефаника приділяла австрійська соціал-демократична газета Arbeiter=Zeitung. З'ясовано спільні та відмінні підходи до інтерпретації громадсько-політичного шляху

В. Стефаніка в реценції як австрійських центральних, так і регіональних видань. Встановлено, що у віденській пресі аналізовано та акцентовано суспільно-політичну репрезентацію В. Стефаніка в контексті контрапунктів його життя — першого арешту (1895 р.) та переважно — передвиборчої кампанії до нижньої палати рейхсрату 1908 та 1911 років, його політичної діяльності, репрезентації в австрійському парламенті. Натомість австрійська регіональна (як-от буковинська) преса акцентувала передвиборчу боротьбу між різними українськими політичними партіями та громадсько-політичну активність В. Стефаніка в контексті організаційних процесів 1910-х років у Наддністрянській Україні (зокрема створення місцевих осередків УСС).

Ключові слова: *Василь Стефанік, преса, репрезентація, громадсько-політична діяльність, Австро-Угорщина, австрійська, специфіка.*

Постановка проблематики. Актуальність і релевантність. 2021 року виповнюється 150 літ з часу уродин видатного українського письменника, громадсько-політичного діяча кінця ХІХ – початку ХХ століття Василя Стефаніка. Цей контрапунктний ювілей актуалізує ретроспективну спадщину Стефаніка, зокрема його громадсько-політичну діяльність. Актуальним і релевантним для української соціогуманітаристики є перцепція його громадсько-політичної роботи в пресовому дискурсі, зокрема в корпусі іншомовної періодики. Ми аргументуємо також, що релевантність цієї розвідки полягає в діахронному резонансі суспільно-політичної «кампанії» Василя Стефаніка крізь призму зарубіжної преси, зокрема в Австро-Угорській імперії.

Історіографія та огляд джерел із проблематики дослідження. Актуальність і релевантність цієї студії детермінована й суб'єктивним чинником, зокрема науковим інтересом до специфіки висвітлення громадсько-політичного шляху видатного західноукраїнського письменника в іншомовній пресі. Різні аспекти життя та головно — творчості Стефаніка розглядали у своїх студіях як українські, так і зарубіжні (переважно — репрезентанти української академічної діаспори в Північній Америці) вчені. У цьому контексті варто виокремити праці відомого канадсько-українського науковця Д. Струка, зокрема його ґрунтовну англомовну монографію “A Study of Vasyl’ Stefanyk” [16]. У цій студії дослідник

докладно розглянув проблематику перекладів новел В. Стефаніка англійською мовою крізь призму соціолінгвістики, літературної критики, літературознавства, насамперед перекладознавства.

Із праць вітчизняних учених варто виокремити статті Володимира Матвіїшина, опубліковані на сторінках журналу «Всесвіт» у 1970-х роках. Зокрема, в першій статті «Василь Стефанік і французьке письменство» В. Матвіїшин зазначив появу у французькій газеті *L'Humanité Nouvelle* «дуже прихильної згадки про творчість автора “Синьої книжечки” і “Камінного хреста”». Ряд новел письменника було видрукувано у різних періодичних французьких виданнях» [4, с. 59]. За відомостями, які навів літературознавець*, у 1910 р. франкомовна аудиторія Західної Європи «вже знала творчість В. Стефаніка», зокрема переклади новел французькою мовою в антології Михайла Рудницького “Mille Nouvelles” (1912) [5].

У цьому контексті варто відзначити дослідження професора Яреми Кравця, зокрема його ґрунтовну наукову статтю «Василь Стефанік у французькомовному прочитанні» [3]. У ній відомий український літературознавець, дослідник франкомовної україніки розглянув різні аспекти перекладознавства, літературної критики, літературознавства та інтерпретацій життя і творчості В. Стефаніка у франкомовній літературі, зокрема і в періодиці, у сто-річній ретроспективі.

Із найновіших студій варто також виокремити колективну монографію «Василь Стефанік, Іван Франко, Андрей Шептицький у контексті культурно-історичних процесів кінця XIX–XX століть» [2] і головню — антологію «Василь Стефанік в європейській пресі 1899–1936 рр.» [1], приурочену до 150-літнього ювілею письменника. Ця системна археографічна та бібліографічна праця стала результатом науково-пошукової, бібліографічної та перекладацької роботи про життя, літературну та громадсько-політичну діяльність Стефаніка колективу НДІ пресознавства ЛІННБ України ім. В. Стефаніка.

Критичний аналіз, зіставлення згаданих студій дає змогу констатувати недостатню дослідженість проблематики іншомовної стефанікани, зокрема репрезентації громадсько-політичної діяльності

* Проф. Ярема Кравець також цитує у своїй статті [3].

В. Стефаника в іншомовній пресі наприкінці ХІХ – початку ХХ століття. Відповідно, ця розвідка є комплексним дослідженням, зокрема систематизацією та класифікацією хронікальних і коментованих заміток, інформаційних повідомлень, кореспонденцій та інших пресових матеріалів про В. Стефаника в періодиці Австро-Угорщини. З огляду на це, завданнями нашого дослідження є:

- здійснити хронологізацію та систематизацію німецькомовних пресових публікацій про суспільно-політичну діяльність В. Стефаника 1895–1918 років;
- реалізувати діахронний компаративний аналіз наративів Стефаника в цих пресових виданнях;
- з'ясувати спільні та відмінні підходи до інтерпретації громадсько-політичного шляху В. Стефаника в рецепції австрійських центральних і регіональних видань.

Концептуально-теоретичні межі, методологічні підходи. Австрійська періодика кінця ХІХ – початку ХХ століть є важливим і незамінним емпіричним матеріалом для таких досліджень. Саме цей корпус преси є «барометром», який дає змогу з'ясувати рецепцію та репрезентацію суспільно-політичної діяльності В. Стефаника в західноєвропейській публічній сфері тієї доби. Відповідно, наукова новизна нашої розвідки полягає в тому, що вперше в український (і зарубіжний) соціогуманітарний дискурс археографії, бібліографії, пресознавства та історіографії введено нові, раніше невідомі, іншомовні пресові публікації (інформаційні та коментовані замітки, інформаційні повідомлення, кореспонденції, статті тощо) про життя, творчість та головне — громадсько-політичну діяльність Василя Стефаника. Вперше ми комплексно дослідили рецепцію суспільно-політичної активності Стефаника крізь призму іншомовної преси.

Операціоналізація результатів емпіричного дослідження здійснена *de visu*. У процесі науково-пошукової роботи, збору емпіричного матеріалу в українських (Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника, Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка) та зарубіжних (Австрійській національній бібліотеці (Колекція історичних газет

(ANNO)* бібліотеках нам вдалося знайти та відповідно систематизувати корпус іншомовних пресових публікацій про В. Стефаника.

Методологія дослідження: у цій розвідці ми переважно використовували якісні методи дослідження соціогуманітаристики, зокрема метод архівної та бібліографічної евристики — під час науково-пошукової роботи, польових досліджень у фондах українських і зарубіжних бібліотек і архівів, опрацювання та критичного прочитання наукової літератури, джерел дослідження; історичні методи, зокрема метод діахронного компаративного аналізу, а також вперше (у вітчизняних соціокомунікаційних дослідженнях (*sic!*) — метод «структурного, фокусованого порівняння» (Александр Джордж (Alexander, George L., 1979).

Хронологічні межі розвідки: 1895–1918 роки. Вибір саме таких хронологічних меж зумовлений як крайніми датами громадсько-політичної діяльності В. Стефаника в австрійській пресі (1895 р. — генеза його громадсько-політичної кампанії, перший арешт; 1918 р. — розпад Австро-Угорщини та завершення депутатської діяльності В. Стефаника в австрійському парламенті), так і її медіарезонансом у цьому корпусі іншомовної періодики.

Виклад проблематики дослідження. Головні результати та їхнє обговорення. Проблематизація дослідження потребує її контекстуалізації та передусім — хронологізації. Хронологічно доцільно розглянути насамперед іншомовні пресові публікації про В. Стефаника кінця XIX століття, зокрема в контексті його «адвокаційної діяльності» на підтримку передвиборчої кампанії І. Франка до австрійського парламенту.

* ANNO — електронна колекція «австрійських газет і журналів онлайн», розміщена на відповідній цифровій платформі Австрійської національної бібліотеки: <https://anno.onb.ac.at>. Наш пошуковий запит за ключовими словами “Stefanyk” у січні 2021 р. дав змогу ідентифікувати понад 100 публікацій про В. Стефаника в періодиці Австро-Угорщини кінця XIX – першої третини XX століття. Це хронікальні та коментовані замітки, інформаційні повідомлення, кореспонденції, статті, публіцистичні матеріали (нариси, фейлетони), переклади новел В. Стефаника (головно — німецькою мовою), витяги з його виступів, а також некрологи, публікації про його життя, літературну спадщину та громадсько-політичну діяльність.

Передусім варто зауважити коротку згадку у віденській газеті *Arbeiter=Zeitung** про арешт Стефаника. Це фрагмент коментованої замітки “Krakau” про хроніку подієвості із рубрики “Inland”, де висвітлено обставини та причини ув’язнення В. Стефаника влітку 1895 р.:

«Три дні тому медика Стефаника заарештували у Східній Галичині і доставили до в’язниці, тому що він агітував у дусі радикальної програми». Цікаво, що редакція газети проаналізувала причини затримання та зацентрувала тенденційність висвітлення арешту в австрійській і польській «буржуазній пресі»: «І буржуазна преса повторює з дурною вузьколобістю цю новину так, ніби ця агітація справді була би злочином. Радикальна програма видавалася сто разів без заперечень. На основі цієї програми в країні є ціла партія, і зараз наближаються вибори, і людей саджають у в’язницю, бо вони “вели радикальну агітацію”! Незабаром ми, звичайно, почуємо ще красивіші речі. Людина провидіння і “сильна рука” буде головувати на виборах»** [12]. Специфіка висвітлення цієї віхи діяльності В. Стефаника на шпальтах зазначеної соціалістичної газети свідчить про контекстуалізацію громадсько-політичного життя письменника у світлі політичних процесів у Східній Галичині наприкінці XIX століття та солідаризації редакційної позиції з його «радикальною програмою».

Наступний матеріал в австрійській центральній пресі також присвячений громадсько-політичній діяльності В. Стефаника. Це — фрагмент кореспонденції власкора віденської газети *Reichspost****

* У підзаголовку зазначено, що газета була «Центральним органом австрійської соціал-демократії». На її сторінках у 1900–1910 роках, зокрема в рубриці “Feuilleton”, вміщено переклади новел В. Стефаника німецькою мовою (в «авторизованому перекладі» Клеменса Функенштайна (Klemens Funkenstein). Цей самий автор, як нам вдалося з’ясувати, здійснив переклади творів В. Стефаника німецькою й для інших німецькомовних періодичних видань Австро-Угорщини, зокрема для регіональної буковинської газети *Bukowinaer Post*, а також *Agramer Zeitung*.

** Переклад із німецької українською — С. Блавацького. Усі переклади в цій статті подано в авторській редакції (вперше (*sic!*)) (С. Б.).

*** У підзаголовку газети зазначено, що вона виконувала функції «Незалежного щоденника християнського народу Австро-Угорщини».

про хроніку суспільно-політичної події в Галичині. Тут обставини арешту В. Стефаніка висвітлено в іншому контексті: «Уночі русинський академік Стефанік у будинку, де він жив, був заарештований жандармом і переданий окружному суду в Городенці. Через 10 днів його відпустили через відсутність кримінального правопорушення! Введіть війська в Галичину! Незважаючи на це, протести селян проти свавілля шляхти посилюються, і селянські виборчі комісії вже сформовані майже у всіх районах» [7].

Третій матеріал про громадсько-політичну діяльність В. Стефаніка в австрійській пресі побачив світ 1897 р. на сторінках вже згаданої *Arbeiter-Zeitung*. Це — витяг з його «дискурсу», ораторського виступу в Кракові. У кореспонденції власкора газети цей фрагмент подано так: «Наступний оратор — русинський радикал Стефанік, який розмовляє русинською. Що панславизм значить для Польщі, можуть засвідчити сотні польських бранців, які знемагають у Сибірі... Він дякує слов'янським депутатам від соціал-демократів за те, що вони так непоступливо і мужньо протистояли панславистській реакції. Ті самі пани, які вболівають за рабство тут, не чують стогонів ув'язнених русинських селян, нещадні до закликів слов'янських народів до соціальних реформ та політичних свобод» [17]. Цікаво та релевантно зауважити, що цей виступ Стефаніка зустріли оваціями, «бурхливими оплесками» краківської аудиторії. На прикладі цитованої публікації можна оцінити внесок громадсько-політичного дискурсу В. Стефаніка в адвокації суспільно-політичних прав і свобод західноукраїнського селянства в тогочасній Австро-Угорщині та зокрема в Польщі. Характерно, що Стефанік у своєму виступі проаналізував деструктивний вплив російської геополітичної концепції «панславизму» як для польських, так і для українських національно-державницьких прагнень. Він вдався до дихотомії, протиставивши захист прав і свобод «польських бранців» у Російській імперії (зокрема у Сибіру) статусу «ув'язнених русинських селян». Така акцентуація «подвійних стандартів» в інтерпретації суспільно-політичного статус-кво поляків і «русинів» (українців) була певною риторичною фігурою, спрямованою на привернення уваги до становища автохтонного населення західноукраїнського краю. Отже, ця апеляція до краківської інтелігенції, богеми та частини політичного істеблішменту —

це продовження комунікації його «радикальної програми» в публічній сфері тієї доби. Це заклик до «краків'ян» солідаризуватися з долею «бідних переслідуваних русинських селян» та захищати «їхню справу».

Ще одне повідомлення про громадсько-політичну репрезентацію В. Стефаніка — це інформація в уже цитованій газеті *Arbeiter=Zeitung* про його обрання депутатом до нижньої Палати представників австрійського парламенту в 1908 р., а саме — фрагмент з офіційного виступу президента рейхсрату від 7 квітня 1908 р., де констатовано результати виборів у «58-му виборчому окрузі в Галичині». Тут зазначено, що «д-р Охримович складає свій депутатський мандат. Його замінить Василь Стефанік, який завтра складе присягу». Тут також подано примітку, що «пан Охримович» був верховним представником від «русинської національної ради» [6]. На ротацію у складі «Палати представників» австрійського рейхсрату відреагувала того самого дня (7 квітня 1908 р.) й інша віденська газета — впливовий суспільно-політичний щоденник *Die Zeit*. В одній із заміток про суспільно-політичну хроніку подієвості в Австро-Угорщині вона поінформувала читачів про результати виборів у Городенківському окрузі так: «Очільник від Городенківського району д-р Охримович склав свій депутатський мандат рейхсрату, оскільки був обраний заступником голови Русинської Національної ради. Його наступник, Василь Стефанік, уже прибув до Відня, відвідав засідання Русинського Клубу, і завтра складе присягу» [14]. 10 квітня 1908 р. ця сама газета (*Die Zeit*) в інформаційній замітці стисло повідомила читачам, що «Василь Стефанік, який замінив Охримовича, сьогодні з'явився в палаті і склав присягу» [8].

Того самого року на шпальтах центральної австрійської преси з'явилася низка інформаційних повідомлень про «адвокаційну кампанію» В. Стефаніка на захист прав й інтересів західноукраїнського селянства в австрійському парламенті. Це переважно «інтерпеляції» Стефаніка та інших «русинських послів» у рейхсраті щодо зловживання владою, «свавілля місцевої жандармерії» у Снятині та інших населених пунктах Покуття. Крім того, тут вміщено інформацію про запит «Стефаніка та товаришів» до міністра юстиції Австро-Угорщини стосовно «конфіскації літературно-наукового

журналу у Львові» в червні 1908 р. Зокрема, це повідомлення, подано у виданнях *Wiener Zeitung*, *Die Zeit*, а також *Bukowinaer Post*. Надалі, в 1909 – першій половині 1910-х років, ці та інші німецькомовні газети оперативно інформували свою читацьку аудиторію про суспільно-політичну кампанію Стефаніка та його товаришів (Трильовського, Бачинського, Левицького, Дністриянського та ін.) у нижній палаті австрійського парламенту в справі обстоювання соціально-економічних, соціокультурних і суспільно-політичних прав і свобод українців в Австро-Угорській імперії.

Навесні 1911 р. Австро-Угорщину сколихнула нова політична криза, що призвела до розпуску нижньої палати рейхсрату. Популярна регіональна громадсько-політична газета *Czernowitzer Allgemeine Zeitung* в одному зі своїх номерів оперативно відреагувала на ці політичні пертурбації кореспонденцією зі Львова [13]. У ній зазначено, що при першій інформації про «розпуск палати» члени «Русинського Клубу» ухвалили рішення знову балотуватися до парламенту. Зокрема, редакція згадує висування таких «соціал-демократів», як «панів Ляховського, Стефаніка, Старуха» та ін. Вона аналізує шанси цих кандидатів бути обраними до парламенту та вказує на передвиборче протистояння між різними українськими партіями в березні 1911 р. [13]. У середині квітня на сторінках віденської ілюстрованої газети *Das Interessante Blatt* подано замітку про результати перевиборів до нижньої палати австрійського парламенту, де зазначено, що В. Стефанік та інші представники від Галичини перемогли на них.

У червні 1911 р. австрійський офіційний журнал *Politische Chronik* оперативно проінформував про перебіг нових виборів депутатів до Палати представників австрійського парламенту, зокрема про перемогу В. Стефаніка в другому турі голосування. У поданні редакції він як «русинсько-радикальний» представник, член «Русинського Клубу» здобув 12 766 із 30 185 «чинних голосів» [11]. Цікаво зауважити, що наприкінці червня 1911 р. інші австрійські періодичні видання, зокрема віденські газети *Reichs Post*, *Das Vaterland*, *Neues Wiener Tagblatt*, *Wiener Zeitung* і *Arbeiter=Zeitung*, зазначили, що «русинський радикал» Стефанік набрав менше голосів — 11 113, а не «12 766 бюлетенів». Варто зазначити, що справа підрахунку голосів, електоральних пертурбацій на цьому

не закінчилася, й у липні віденська газета *Die Zeit* повідомила, що, за уточненими даними, «В. Стефаник, русинський радикал» набрав «13 200 голосів».

На переобрання В. Стефаника депутатом Палати представників рейхсрату відгукнулася й популярна австрійська загальнонаціональна газета *Österreichische Illustrierte Zeitung*. З цієї нагоди вона вмістила колективний чорно-білий портрет новообраних депутатів австрійського парламенту, зокрема й депутатів від Галичини. Це перший випадок візуалізації громадсько-політичної репрезентації В. Стефаника в австрійській пресі та «прецедент» його (а також інших делегатів від Східної Галичини) етнонаціональної ідентифікації як представника від України. Ця фотографія В. Стефаника (у профіль), з лаконічним інформативним підписом-текстівкою про нього: «Василь Стефаник, Мелніца-Боршув-Заліщики (Україна)» є важливим свідченням трансформації в етнонаціональній ідентифікації населення Східної Галичини вже як не «русинів» (рутенців (Ruthenen), а як репрезентантів України [9].

Наступний період у житті В. Стефаника, насамперед — громадсько-політична діяльність, зокрема напередодні Першої світової війни, теж не залишився поза увагою австрійської преси. Варто зауважити, що головну увагу стефаніківській політичній репрезентації цього періоду приділяла австрійська регіональна (зокрема в Буковині), а не центральна преса. У цьому контексті необхідно відзначити низку публікацій 1912 р. на шпальтах буковинської німецькомовної газети *Czernowitzer Allgemeine Zeitung* та її додатка *Czernowitzer Tagblatt*. Одна з них, кореспонденція зі Снятина від 16 липня 1912 р. з нагоди «святкування Січі», заслуговує на докладніший розгляд [15]. Ця інформативна публікація висвітлює перебіг організаційних заходів щодо створення місцевого осередку організації УСС у Снятині, зокрема участі в них «В. Стефаника, Бачинського...» та інших як «представників Буковинської Січі», а також «зарубіжних гостей» (зокрема з Чехії, Словаччини, а також із Наддніпрянщини).

У контексті нашого мікродослідження варто зауважити, що суспільно-політична діяльність В. Стефаника періоду Першої світової війни не була широко відображена на сторінках австрійських

видань. Гіпотетично це могло бути зумовлено незаангажованістю В. Стефаника воєнно-політичною проблематикою тієї доби та іншими пріоритетами в редакційній політиці австрійської преси (акцентами у висвітленні воєнного конфлікту, а не політичної хроніки).

Репрезентація політичної кампанії Стефаника обмежувалася лише фрагментарними згадками про його депутатську діяльність у складі нижньої палати рейхсрату. У цьому контексті австрійська преса (як столична (віденська (*Deutsches Volksblatt*), так і регіональна (*Leitmeritzer Zeitung*, *Znaimer Tagblatt*, *Salzburger Volksblatt*) оперативно подавала перелік новообраних депутатів Палати представників австро-угорського парламенту. Популярна буковинська газета *Czernowitzer Allgemeine Zeitung* 29 вересня 1917 р. опублікувала замітку про українську парламентську репрезентацію у Відні [10]. У ній редакція видання проінформувала місцеву читацьку аудиторію про обрання Є. Петрушевича президентом «Русинського Клубу». Тут також побіжно згадано, що віцепрезидентом Палати представників обрано д-ра Юліяна Романчука, і в ній також активно працювали д-р К. Левицький і його заступник — В. Стефанік.

Висновки та перспективи досліджень. Наше дослідження репрезентації суспільно-політичної діяльності В. Стефаника в австрійській пресі можемо резюмувати так. По-перше, насамперед здійснено систематизацію та класифікацію публікацій про Стефаника в цьому пресовому корпусі: хронікальних і коментованих заміток, інформаційних повідомлень, кореспонденцій і інших пресових матеріалів 1895–1918 років. Вперше ми ввели в археографічний, бібліографічний, пресознавчий та історіографічний дискурси нові відомості (газетні та журнальні публікації в іншомовній періодиці) про В. Стефаника як західноукраїнського громадсько-політичного діяча, на основі наскрізного перегляду пресового корпусу Австро-Угорщини* виявили 72 публікації зазначеного періоду, в яких згадано Стефаника. Це переважно фрагментарні інформації, хронікальні та коментовані (розширені) замітки, а також кореспонденції зі Східної Галичини та Буковини про різні аспекти суспільно-політичної «кампанії» В. Стефаника.

* Через пошукові запити у цифровій колекції ANNO.

По-друге, ми вперше запропонували авторський переклад (із німецької — українською) та аналіз одинадцяти публікацій про суспільно-політичну репрезентацію В. Стефаніка на сторінках австрійської періодики.

По-третє, результати нашого емпіричного дослідження засвідчують, що австрійська преса — як центральна (віденська), так і регіональна (буковинська) — регулярно відстежувала громадсько-політичну активність західноукраїнського письменника у 1895–1918 роках.

По-четверте, діахронний компаративний аналіз корпусу публікацій в австрійській пресі дав нам змогу з'ясувати, що найбільше уваги висвітленню суспільно-політичного «шляху» Стефаніка приділяла австрійська соціал-демократична газета *Arbeiter=Zeitung*. Як продемонстрував аналіз методом структурного, сфокусованого порівняння, редакція газети вдавалася до контекстуалізації громадсько-політичного життя письменника у контексті політичних процесів у Східній Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття та солідаризувалася з його «радикальною програмою». Вірогідно, що це було зумовлено редакційною політикою видання та його ідеологічно-політичною лінією обстоювання принципів «соціал-демократичної ідеології».

По-п'яте, з'ясовано спільні та відмінні підходи до інтерпретації громадсько-політичного шляху В. Стефаніка в рецепції австрійських центральних і регіональних видань. Встановлено, що віденська преса аналізувала та акцентувала суспільно-політичну репрезентацію В. Стефаніка в контексті контрапунктів його життя — першого арешту (1895 р.) та переважно — передвиборчої кампанії до нижньої палати рейхсрату 1908 та 1911 років, його політичної діяльності, репрезентації в австрійському парламенті. Натомість австрійська регіональна (як-от буковинська) преса підкреслювала передвиборчу боротьбу між різними українськими політичними партіями та громадсько-політичну активність В. Стефаніка в контексті організаційних процесів 1910-х років у Наддністрянській Україні (зокрема створення місцевих осередків УСС).

Перспективи майбутніх студій про В. Стефаніка передбачають дослідження літературно-критичної рецепції його творчості в корпусі західноєвропейської преси кінця ХІХ – початку ХХ століття.

1. Василь Стефаник в європейській пресі 1899–1936 рр. : антологія / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, НДІ презознавства. Львів, 2021. 524 с.
2. Василь Стефаник, Іван Франко, Андрей Шептицький у контексті культурно-історичних процесів кінця ХІХ – ХХ століть : колективна монографія / упорядкув. та наук. ред.: Наталія Мочернюк, Олександр Солецький. Івано-Франківськ : ВГЦ «Просвіта», 2020. 320 с.
3. Кравець Ярема. Василь Стефаник у французькомовному прочитанні. *Султанівські читання. Актуальні проблеми літературознавства в компаративних вимірах.* (На пошану пам'яті доктора філологічних наук, професора М. В. Теплінського та доктора філологічних наук, професора В. Г. Матвіїшина) : зб. статей / редкол.: І. В. Козлик (голова) й ін. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. Вип. III. С. 128–140.
4. Матвіїшин В. Василь Стефаник і французьке письменство. *Vsesvit.* (Київ). 1971. № 5. С. 58–59.
5. Матвіїшин В. Василь Стефаник французькою мовою (Vassil Stefanyk. “La Croix de pierre et autres nouvelles”. Traduit de l’ukrainien par Ginette Махумович. Kiev, Editions “Dnipro”, 1975). *Vsesvit.* (Київ). 1976. № 5. С. 173.
6. Abgeordnetenhaus [Палата представників]. *Arbeiter-Zeitung.* Wien, 1908. 7 Apr. (N 97). S. 3.
7. Aus Galizien... [З Галичини]. *Reichspost.* Wien, 1895. 1 Sept. (N 200). P. 2.
8. Die Dringlichkeit angenommen [Терміновість схвалена]. *Die Zeit.* Wien, 1908, 10 Apr. (N 1993). S. 3.
9. “Die Männerdesneuen Abgeordnetenhaus” [Чоловіки нової палати представників]. *Österreichische Illustrierte Zeitung.* Wien, 1911. Aug. 11 (Heft 45). S. 1104.
10. Die Ukrainer [Українці]. *Czernowitzer Allgemeine Zeitung.* Wien, 1917. 29 Sept. (N 33). S. 3.
11. “Ergebnisse der Reichsratwahlen. Die Galizien” [Результати виборів до рейхсрату. Галичина]. *Politische Chronik.* 1911. Juni (Heft 6). S. 76.
12. “Krakau” [Краків]. *Arbeiter-Zeitung.* Wien, 1895. 11 Aug. (N 18). P. 3.
13. “Lemberg” [Львів]. *Czernowitzer Allgemeine Zeitung.* 1911. 4 Apr. (N 2165). S. 3.
14. “Mandatsresignation” [Складання мандата]. *Die Zeit.* 1908. 7 Apr. (N 1990). S. 5.
15. “Sniatyn, 16. Juli. (Die Siezfeier)” [Снятин, 16 липня. (Святкування Січі)]. *Czernowitzer Tagblatt.* Czernowitz, 1912. 18 Jul. S. 3.
16. Struk D. H. A Study of Vasyľ Stefanyk: The Pain at the Heart of Existence. Toronto : Ukrainian Academic Press, 1973. 200 p.

17. “Zwei Verbrüderungstesste in Krakau” [Два іспити братерства в Кракові]. *Arbeiter-Zeitung*. Wien, 1897. 14 Dez. (N 343). P. 2.

References

1. *Vasyl Stefanyk v yevropeiskii presi 1899–1936 rr.* : antolohiia [Vasyl Stefanyk in the European press, 1899–1936: anthology], (2021). Lviv, 524 p. [in Ukr.].
2. Mocherniuk, N. & Soletskyi, O. (comp., ed.), (2020). *Vasyl Stefanyk, Ivan Franko, Andrei Sheptytskyi u konteksti kulturno-istorychnykh protsesiv kintsia XIX – XX stolit* : kolektyvna monohrafiia [Vasyl Stefanyk, Ivan Franko, Andrei Sheptytskyi in the context of cultural and historical processes of the late 19th–20th centuries: a collective monograph]. Ivano-Frankivsk : VHTs “Prosvita”, 320 p. [inUkr.].
3. Kravets, Y. (2014). Vasyl’ Stefanyk u frantsuzkomovnomu prochytanni, *Sultanivski chytannia*: Aktualni problemy literaturoznavstva v komparatyvnykh vymirakh. (Na poshanu pamiati doktora filolohichnykh nauk, profesora M. V. Teplinskoho ta doktora filolohichnykh nauk, profesora V. H. Matviishyna) :zb. statei, redkol.: I. V. Kozlyk (holova) y in. Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte, 2014, III, pp. 128–140. [inUkr.].
4. Matviishyn, V. (1971). Vasyl Stefanyk i frantsuzke pysmenstvo [Vasyl Stefanyk and the French writers]. *Vsesvit*, 5, pp. 58–59. [inUkr.].
5. Matviishyn, V. (1976). Vasyl Stefanyk frantsuzkoiu movoiu (Vassil Stefanyk. La Croix de pierre et autres nouvelles») [Vasyl Stefanyk in the Frenchlanguage. Translated from Ukrainian by Ginette Maxymovytch]. Kiev, Editions “Dnipro”, 1975, 5, p. 173.[in Ukr.].
6. (1908, 97, April 7). Abgeordnetenhaus. *Arbeiter-Zeitung*, p. 3.[in Germ.].
7. (1895, 200, September 1). Aus Galizien... *Reichspost*, p. 2. [in Germ.].
8. (1908, 1993, April 10). Die Dringlichkeit angenommen. *Die Zeit*, p. 3. [in Germ.].
9. (1911, August 11). Die Männerdesneuen Abgeordnetenhaus. *Österreichische Illustrierte Zeitung*, p. 1104. [in Germ.].
10. (1917, 33 September 29). Die Ukrainer. *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, p. 3. [in Germ.].
11. (1911, 6, June). Ergebnisse der Reichsratwahlen. Die Galizien. *Politische Chronik*, p. 76. [in Germ.].
12. (1895, 18, August 11). Krakau. *Arbeiter-Zeitung*, p. 3. [in Germ.].
13. (1911, 2165, April 4). Lemberg. *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, p. 3. [in Germ.].
14. (1908, 1990, April 7). Mandatsresignation. *Die Zeit*, p. 5. [in Germ.].
15. (1912, July 18). Sniatyn, 16. Juli. (Die Siezfeier.). *Czernowitzer Tagblatt*. p. 3. [in Germ.].
16. Struk, D. H. (1973). *A Study of Vasyl Stefanyk: The Pain at the Heart of Existence*, Toronto : Ukrainian Academic Press. [in Eng.].

17. (1897, 343, December 14). Zwei Verbrüderungstesste in Krakau. *Arbeiter-Zeitung*, p. 2. [in Germ.].

Serhiy Blavatskyy, Candidate of Social Communications, Senior Research Fellow The Press Studies Research Institute The Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

The specificity of the Vasyl Stefanyk's socio-political representation in the Austrian press (1895–1918)

*The article makes an attempt to accomplish a comprehensive research of the Vasyl Stefanyk's socio-political activities in the corpus of the Austrian periodicals during 1895–1918 time period. The scientific novelty of our paper is that we introduce here in the Ukrainian (as well as foreign) socio-humanitarian discourse of archeography, bibliography and press studies new, previously not elicited, foreign-language (i.e., in German) press publications about lifetime, creative path and mainly — socio-political campaign of Vasyl' Stefanyk. For the first time we have elicited 72 (seventy-two) publications in the press of Austro-Hungary of the stated period containing mentions about Stefanyk. **Methodology.** In this research we have mainly used qualitative methods of scholarship, specifically, method of archival and bibliographical heuristics as well as historical methods, in particular the method of diachronic comparative analysis and the method of “structured, focused comparison” (Alexander, George L. (1979). **Research findings. Conclusions.** The diachronic comparative analysis of the corpus of publications in the Austrian press enabled us to elucidate that the Austrian socio-democratic newspaper Arbeiter=Zeitung attributed most attention to the socio-political path of Stefanyk. We have elucidated common and different approaches to interpretation of socio-political life of V. Stefanyk in the reception of both the central Austrian, and regional publications. It has been determined that the Viennese press mainly analyzed and accentuated the V. Stefanyk's socio-political representation in the context of counterpoints of his lifetime. On the contrary, the Austrian regional (in particular, that of Bucovina) press predominantly emphasized the election campaign among different Ukrainian political parties and socio-political activities of V. Stefanyk in the context of organizational processes of 1910s in the Western Ukraine (in particular, emergence of local cells of the Ukrainian Sich Riflemen (USS)).*

Keywords: Vasyl Stefanyk, press, representation, socio-political activities, Austro-Hungary, Austrian, specificity.